

ՈՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՀՆԱՅՈՏԱԿԱՆ (ԱՆՈՒՍԱՆՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՅՈՒՆԱԿԵՏ ԿԱԶՄԱԿԵՊՄԱՆ
ՄԱՆԿԱԿԼԱՎԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ

Լ. Զ. Բաղդասարյան

Բուն այն ուսումնագիտական կրթության և, որտեղ ուսումնառության չորս տարիների ընթացքում ձևավորվում ու զարգանում են ուսանողի մասնագիտական որակները: Ընդհանուր զարգացմանը նպաստող բազմառարկանների զուգահեռ այստեղ ամենից առաջ պետք է իրականացնել ընտրած մասնագիտության հետ առնչվող առարկաների համակարգը խոր ու բազմակողմանի ուսումնասիրության խնդիրը:

Հարձրագույն դպրոցի զարգացման արդի փուլը պահանջում է, էական բարձրացնել ուսանող մանկավարժների հոգեբանա-մանկավարժական և առարկայա-մեթոդական պատրաստվածության որակը, որը նշանակում է բոլորում կատարելագործել ուսուցման գործընթացի համակարգը, որոնք ու զոնել ուսանողների հետ կատարվող աշխատանքների անհատական, լսարանային, արտալսարանային/ արդյունավետ կազմակերպման մեթոդներն ու ձևերը, բացահայտել այն բոլոր հնարավորությունները, որոնք կարող են լայնորեն օգտագործել ուսուցչի մասնագիտության արտադաստվածության գործում:

Ուսանողների մանկավարժական պատրաստվածության ձևատի ունենք հումանիտար ֆակուլտետի «Տարրական կրթության մանկավարժություն և մեթոդիկա» մասնագիտությունը/ հիմնականայն այսօր առավել կարևորություն է ստանում, քանի որ բարեփոխվող դպրոցի պահանջներն ամենից առաջ իրականացնելու են այսօրվա ուսանողները:

Ստեղծագործող մանկավարժի պատրաստման գործում կարևոր նշանակություն ունի ուսանողների մասնագիտությունը գիտահետազոտական աշխատանքին: Որքան կատարյալ լինի բոլորում ուսանողների գիտահետազոտական գործունեության համակարգը, այնքան մեծ կլինի այդ մասնագիտությունից ստացված արդյունքը: Այսինքն՝ հետազոտական աշխատանքի կատարման ընթացքում կատարելագործվում է ուսանողի՝ իր գիտելիքները մանկավարժությունից, հոգեբանությունից նորոգելու, համալրելու և ամրակալելու կարողությունը: Մենագրությունների, սկզբնաղբյուրների և առանձնապես դասական մանկավարժների, հոգեբանների աշխատությունների ուսումնասիրությունը ուսանողների մեջ արյանացնում է հետաքրքրություն, մղում է ստեղծագործական որոնումների, պատվաստում հետազոտական հմտությունների, միաժամանակ ձեռք է բերում հրապարակային ելույթի փորձ, գիտական այս կամ այն դրույթի ճշմարտությունը վստահական համապատասխան նյութերով հիմնավորելու, ապացուցելու և հսկառակ դրույթները հերքելու կարողություններ:

Հումանիտար ֆակուլտետի պատմությունը [1] մեզ հիշեցնում է, որ այդ ոլորտից մեր ֆակուլտետը ունեցել է լավագույն ավանդույթներ: Ուսանողների գիտահետազոտական աշխատանքի մակարդակը ֆակուլտետի ձևավորման տարիներին /1994- յ. հունիսի 1-ին/ [2] ընդհանուր առմամբ բարձրացել է, քայց այն տարբեր ամբիոններում տարբեր մակարդակի վրա է: Մանկավարժության և, հոգեբանության ամբիոնում ուսանողների գիտահետազոտական գործունեությունը ընթանում էր հստակ պլանավորված և լավ կազմակերպված: Դրա վաղ ապացույցն է, որ հետազոտական աշխատանք կատարած ֆակուլտետի ուսանողներից շատ շատերը Դ.Դանիելյան Անուշ Ակրտումյան, Ա.Արյան, Ս.Բաբայան, Լ.Արարկյանի և ուրիշներ/ այսօր ամբիոնի ասպիրանտներն են և բոլոր հետաքրքրությամբ աշխատում են իրենց առենայնստության թմայի ուսումնասիրության վրա:

Այս ամենը վկայում է այն ճշմարտությունը, որ վերոնշյալ և շատ ուսանողների հետազոտական աշխատանքի ղեկավարները, հատկապես տվյալ կուրսի կուրսից, պարտի ու պատասխանատվության զգացումով են կատարել իրենց պարտավանությունները՝ պաշտօն մակարդակով կազմակերպել, հետազոտական աշխատանքը: Ուսումնասիրությունը նաև ցույց է տալիս, որ գիտական ղեկավարները ուսանողների հետազոտական աշխատանքի թմայները ընտրելիս, ուշադրություն են դարձրել հատկապես մանկավարժական հոգեբանության ոլորտից, նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ ուսանողները ապագա ուսուցիչները, խորապես տիրապետեն հոգեբանական գիտությունների հիմունքներին, որը և հնարավորություն կընձեռի նրանց փորձուսուցման ընթացքում, և թե՛ հետագայում պրակտիկ գործունեության տարիներին ուսումնասիրել

ու ճանաչել երեխաներին, քանի որ երեխայի իմացական, հոգեական կյանքի, կամքի, խառնվածք, յուրահատուկ առանձնահատկությունները պահանջում են անձնավորության ծնավորան օրինաչափությունների հիմնավոր իմացում, որը կօգնի ուսանողին ապագա ուսուցչին, անհատական սոսնձում ունենալ յուրաքանչյուր աշակերտի նկատմամբ:

Մեր պրակտիկ փորձը (նկատի ունենք հումանիտար ֆակուլտետում) ցույց է տալիս, որ այդ գործում բացառիկ մեծ է մանկավարչության և հոգեբանության ամբիոնի դասախոսների, հատկապես կուրսովների դերը, որոնք, անշուշտ, ունեն գիտահետազոտական աշխատանքները ղեկավարելու փորձ:

Հիշափի, կուրսովների մեծ անելիքներ ունեն ուսանողների արտատեսմանական գործունեությանը կազմակերպելու, ինքնակրթության և ինքնադաստիարակության համար անհրաժեշտ գիտելիքներով, կարողություններով և հմտություններով գինելու գործում: Կարևորն այն է, որ տվյալ խմբի կուրսովը ոչ թե դառնա ուսանողների ստեղծագործական նախաձեռնությունը կաշխարհող և իր պարտականությունները դժվարությամբ ու հարկադրաբար կատարող մի ծանձրալի խնամակալ, կամ մի պատի շրեղ լսելի՝ հրատարակող, այլ նրանց հոգեհարազատ, բանիմաց, նրբազգաց ու հմուտ գործընկերը, բարեկամը, և արտաուստմական, գիտահետազոտական գործունեությանը հարորել մասնագիտական ուղղվածություն, աղբյուր և աշխատել նրանց հոգեներով, նպատակներով:

Մեր պրակտիկ գործունեության տարիներին (1993-2006թթ.), որպես դասախոս և կուրսով ղեկավարել նաև ուսանողների գիտահետազոտական աշխատանքը: [3] Նկատել նաև, որ ուսանողների հետազոտական աշխատանքի արդյունավետությունը շատ բանով կախված է նրանց հետաքրքրությունից: Այդ նկատառումով էլ տվյալ առարկայի դասախոսը, հատկապես կուրսովը հետազոտական աշխատանքը կազմակերպելիս պետք է խստիկ հաշիվ անի ուսանողի առարկայական ու ընդհանուր զարգացման մակարդակի և մեղադրական խորությոնները հաղորդի այնպիսի ընդգրկմամբ ու ձևով, որ հետադրորդի և ոչ թե ծանձրույթ պատճառի նրան: Հայտնի է, որ յուրաքանչյուր ուսանող ըստ է գալիս տարբեր մակարդակի մասնագիտական կոլզնորդմամբ և ստեղծագործական բարենայտղ ուսումնական գործունեությանը է պայմանավորվում մասնագիտական, ինչպես նաև հետազոտական ուղղվածության ծնավորման հարզը:

Նկատաբար ուսանողներին այս հարգներում տվյալ առարկայի դասախոսի, հատկապես կուրսովի գույց տեղած, օգնությունը ոչ թե պետք է կրի բարդախառնական, չորուզմաբ պարզաբանումների և հանձնարարականների բնույթ, այլ իմաստավորվի գիտության տարբեր բնագավառներից, կանխիկ բերված կենդանի օրինակներով, անիական վարքացով և վերազվի խոր ու կայուն համոզմունքների համակարգի, թե առարկայի դասախոսի, և թե կուրսովը աշխատելով իր բազմակողմանի զարգացման վրա, պետք է բարդապես իրախառն և ի վիճակի լինի ուսանողներին օգնելու նրանց ճշյուն կենցաղավարության, զեղարմիտական առաջ ճաշակի, անհատական և կոլեկտիվ անկեծ հարաբերությունների ստեղծման, ուսումնասության, ինքնակրթության արդյունավետ մեղադրների ու ձևերի տիրապետման, հասարակական աշխատանքների ակտիվորեն մասնակցելու և այլ հարգներում բնավ չկաշխանդելով ուսանողների աշխատությունը, անհատական ճաշակը, ինքնապայմանությունը և, որ խիստ կարեւոր է, այդ բոլորին տալով մասնագիտական ուղղվածություն:

Կարծում ենք, որ եթե ուսանողների գիտահետազոտական աշխատանքը հստակ պլանավորված և լավ կազմակերպված է ընթանում, ապա ստեղծվում է բուռն հետաքրքրություն մանուդրոս, նրանց մեջ առաջնահայեք ծնավորվում է կայուն հետաքրքրություններ, որոնք և նրանց օգնում է սիրով կատարել հետազոտություններ և ակտիվորեն մասնակցել ուսանողական գիտաժողովներին:

Ուսանողների գիտահետազոտական աշխատանքի հսպողությունն ամենից առաջ պայմանավորված է մանկավարժական մի շարք պահանջներով:

1-Գիտական ղեկավարի կողմից հետազոտական թեմայի հստակ պլանավորումն ու վերահսկումը, 2-Գիտական ղեկավարի համագործակցությունը մի շարք ամբիոնների հետ՝ հետազոտական աշխատանքների առաջավոր փորձը ուսումնասիրելու նպատակով:

3-Հետազոտական թեմաներն ընտրելիս հաշիվի առնել ուսանողների մասնագիտական նախասիրությունները, հավումները, ուսումնական հնարավորությունները և այլն:

Սովորաբար թեմաշխատվում է ընտրել թիչ: Ուսումնասիրված թեման, որը լինի հետաճարային, այսինքն՝ հնարավոր լինի հետագա հետազոտության միջոցով այն վերածել դիպլոմային կամ ավարտական աշխատանքի: Ցանկալի է, որ ուսանողը իր նախասիրություններից և ընդունակություններից ընելով ընտրի իր հետազոտական թեման, որը կապված է նրա անձնական փորձի նկատի ունենք 4-րդ կուրսի, ինչպիսիք մանկավարժական փաստի կամ երևույթի առանձնահատուկ բնույթի, կուտակված նյութերի նշանակության, ուսումնահետազոտական աշխատանք կատարելու իր հնարավորությունների և այլ հագմանաբանքները հետ:

Այդ տեսանկյունից նպատակահարմար ենք համարում, որ համալսարանում կատարվածգործման անհրաժեշտություն ունի ուսանողների գիտական հետազոտությունների ու

փափում ենքի՜ր պահանավորման ամբողջ հասանկարգը: Այսինքն ուսումնասիրելով ուրիշ բուհերի առկա միջոց փորձը, պնդե՜ր է, արևալման անել, որ յուրաքանչյուր ամբիոնում լինե՜նք ընտրությունը մեծ արժեքով արտագույն ընտրած մասնագիտության կրթությանն որակի թարձրագույնը ներկայագույնը իրական պահանջները:

Հուլիանիտար ֆակուլտետում ուսանողների ուսումնական հետազոտական գործունեությունը պետք է մակարդակով գույնավորվում է արտադրական գործունեության հետ, որը նպատակում է մասնագիտական որակի բարձրագույնը: Ֆակուլտետի պատմության ավանդույթները վառ պահելու նպատակով այստեղ դասերից ազատ ժամանակ ուսանողների համար կազմակերպվում են ամենատարբեր մասնագիտական միջոցառումներ՝ գիտական զեկուզումներ բարձրագույնը դպրոցի առաջնությունը ուսուցչի փորձի ընդհանրացման վերաբերյալ, դասատուությանը, նրանցից, գյուղատնտեսներ, հանդիպումներ մշակույթի գործիչների հետ, գույնահանգներ Կերպարվեստի ուսանողների մասնակցությամբ/ համերգներ, թատերական ներկայացումների կողմնորոշումներ, դիտումներ, դիտումներ, «Բարև առաջին կուրսեյի», գերագիտական ընտրելի օլիմպիադաներ, փառատոններ և այլ բնույթի միջոցառումներ, որոնց նպատակն է ապագա մանկավարժ մասնագետին զինել արվեստի, գրականության, մշակույթի, հոգեբանա-մանկավարժական գիտությունների և այլ բնագավառներից գիտելիքներով, կարողություններով ու հմտություններով:

Ուսանողների արտադրական գործունեության ապակի ուղղվածության արդյունքն այն է, որ հումանիտար ֆակուլտետի շրջանակներում աշխատողներն աշխատում են ընկնում իրենց ոչ միայն մասնագիտական, այլև կրթությունական մշակույթ-գերագիտական պատրաստության բարձր մակարդակով, մի հատկություն, որ այսօր խիստ անհրաժեշտ է հանրակրթական դպրոցում աշխատող ուսուցիչների համար, իսկ ուսանողը ապագա ուսուցիչ է:

Ուսանողներին այս միջոցառումներում կուրսեյից ցույց տված օգնությունը ոչ թե պնդե՜ր է, կրի բարոյականության, յուր ու ցանցը պարզաբանումների և հանձնարարականների բնույթ, այլ իմաստավորվել գիտության տարբեր բնագավառներից, կյանքից ընդլայնված կենդանի օրինակներով, մեկնական վարքագծով և վերածվել խոր ու կարուն հասնողներին համակարգի:

Վերոհիշյալ միջոցառումների նշանակությունը մեծ է նրանով, որ նրանք ներգործում են ուսանողի ողջ էության վրա, շարժման մեջ են դնում ոչ միայն նրա հույզերը այլև բանականությունը, կամքը, նրանկարողությունը:

Այս ամենը օգնում է ուսանողներին իմաստավորելու համալսարանում ձեռք բերած մասնագիտական, մանկավարժական գիտելիքները, հարստացնելու գործնական աշխատանքի կարողություններն ու հմտությունները, տնական դրույթները, կիրառելու կյանքում, ստացվելու դրանց կենտրոնականությունը, գաղափարները սեփական հոգեբանամանկավարժական գիտություններ, վերլուծա-համադրական կարողությունները:

Այսպեսով, հումանիտար ֆակուլտետի «Տարրական կրթության մանկավարժություն և մեթոդիկա», «Մանկավարժություն և հոգեբանություն» մասնագիտությունը /1-4 կուրսեր/ ուսանողների ուսումնական, հետազոտական և արտադրական գործունեության ողջ դրսևորումների մանկավարժական վերլուծությունից կարելի է հանգել հետևյալ եզրակացությունների և դրանցից բխող հանձնարարականների:

1. Նկատելի ունենալով այն հանգամանքը, որ հասնաքանակ ընդունվող ուսանողների ճկատի ունենք մանկավարժական բաժնի/ մասնագիտական կուրսի ողջությամբ բազմաշերտ է, իր արտադրականությանը և մանկավարժական, ուսումնառության հենց սկզբում բացահայտել յուրաքանչյուր մասնագիտական կողմնորոշման բնույթագրական կողմերը և ցուցաբերել տարբերակված մանկավարժական անհատական մոտեցում յուրաքանչյուր ուսանողի նկատմամբ, ի հայտ բերելու նրա ուսումնախմբական, հետազոտական աշխատանք կատարելու հնարավորությունները, կարողություններն ու ունակությունները:

2. Չորաքանչյուր կուրսում հոգեբանամանկավարժական մանկավարժական վերլուծության նշանակել ուսանողների յուրաքանչյուր պարապմունքից հոգեանություն, ուսումնական ծանրաբեռնվածության և ուսումնական նյութի նորմավորման անհամապատասխան պատմականությունը թերությունները վերացնելու դժվարին գործին մասնակից դարձնել գիտակ, մանկավարժադասավորական փորձ ունեցող մասնագետները:

3. Համապատասխանել Հայաստանի հանրապետության բուհերի չափազանց ամբիոնների հետ ուսանողների գիտա-հետազոտական աշխատանքի պահանջարկն ու կազմակերպման առաջավոր փորձը ուսումնասիրելու և պրակտիկայում ներդնելու համար:

4. Ժամանակակից բուհի արհեստների համապատասխան կատարելագործել ուսանողների գիտական հետազոտությունների մշակումների պահանջարկն ամբողջ համակարգը: Թեմաների ընտրությունը մեծ չափով պետք է արտագույնի հոգեբանա-մանկավարժական կրթության որակի բարձրագույնը ներկայագույնը պահանջները:

5. Համալսարանում ընդլայնել նաև միջգրադարանային քաժանորդագրերից ու ինտերնետային զանցից ուսանողների կանոնավոր օգտվելու նյութական ու կազմակերպական հնարավորությունները և այլն:

Ընդունելիչալ հանձնարարականները պետոր է իրագործվեն աստիճանաբար, գիտական պլանավորմամբ և մեթոդիկայով՝ համալսարանի բոլոր մարմինների ներու համագործակցությամբ:

Ամփոփում

Սույն հոդվածում գիտամանկավարժական մեր փորձի ու մտահղացումների հիման վրա համատեղտակի ներկայացվում է ԱրԴՀ հումանիտար ֆակուլտետի «Տարրական կրթության մանկավարժություն և մեթոդիկա», «Մանկավարժություն և հոգեբանություն» խմբերի ուսանողների հետազոտական աշխատանքների արդյունավետ կազմակերպման մանկավարժական պայմանները միաժամանակ ալն զուգակցելով ֆակուլտետում կազմակերպվող բազմաբնույթ արտատուսմանական աշխատանքների հետ: Հոդվածում գիտամանկավարժորեն յուսաբանված հանձնարարականները, մեր կարծիքով, կարող են օգտակար լինել հատկապես սկսնակ դասավտանների համար. որոնք ղեկավարու են ուսանողների հետապոտական և արտատուսմական աշխատանքները:

Резюме

В данной статье автором рассматриваются научно-педагогические направления организации научно-исследовательских работ студентов. Одновременно предлагаются методические советы начинающим преподавателям по эффективной организации научно-исследовательских работ студентов.

Մանրագրություն

1. Այդ մասին մանրամասն տնա ՀԳիգորյանԳ.Տարությունյան, Արցախի դպրոցը հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը, «Ճանգակ» հր., Նրան, 2005, էջ 460:
2. Նույն տնդում:
3. Տնա Ուսանողական գիտաժողովմանկավարժական ընթերցումներ՝ նվիրված Մնա ՀաղթանակիԴԴՀ Պաշտպանության բանակի օրվան և Շուշիի ազատագրման 14-րդ տարեդարձին, «Մանկավարժություն և հոգեբանություն» ամբիոն, ծրագիր 2006թ. /ՏԼԸ, 3-րդ կուրս, կուրսղեկ Լ.Հաղրասարյան: Գիտական գեղությունը՝ Ս.Ղարալանյան «Դատվորի աշխատանքի կատարելագործման ուղիները բարեփոխվող դպրոցում», Ա.Ղերտոյան «Ուսուցչի և աշակերտի համագործակցության մանկավարժական պայմանները բարեփոխվող դպրոցում», Ռ.Աղաչանյան «Մանկավարժական ներգործությունն արդյունավետ դարձնելու հիմնական պայմանները բարեփոխվող դպրոցում», թվով 9 գեղություն:

Գրականություն

1. Մախանյան Հ., Մանկավարժական բուհում ուսուցման ընթացքի մասնագիտական ուղղվածության կատարելագործման ուղիները, «Հանուն ուսուցման բարձր որակի», Նրան, 1986, էջ 125:
2. Ղուկասյան Ա.Ա., Ասատրյան Լ.Ս., Կարապետյան Ա.Ա., Մանկավարժական բուհի կատարման տնխնալոցիան և զարգացման միտումները, Նրան, 2005, էջ 206-212:
3. Գրիգորյան Հ.Ը., Տարությունյան Գ., Արցախի դպրոցը հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը, «Ճանգակ» հր., Նրան, էջ 460:
4. Մանրություն Մ., Ուսանողի ինքնություն աշխատանքը գրքի ու դասագրքի վրա, Նրան, 1994, էջ 12-16:
5. Դալյան Ա., Ուսուցչի վարպետությունը տվորողների ինքնություն աշխատանքի կազմակերպման գործում, «Մանկավարժական վարպետության հիմունքներ», Նրան, 1988, էջ 167:
6. Ստարենկո Ա.Ա., Տրամաբանությունը դասախոսության մեջ, մտքերի պարզությունն ու որոշակիությունը, «Դասախոսական վարպետության կատարելագործման համար», հեղինակային ժողովածու, Նրան, 1979, էջ 71-74:

ԱրԴՀ, մանկավարժության և հոգեբանության ամբիոն